

Tamar Sharabidze

თამარ შარაბიძე

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი

Georgia, Tbilisi

საქართველო, თბილისი

**„Undertakings Brought from Russia“ –
Lado Kotetishvili’s Short Story Gveltucha**

**„რუსობისაგან მოტანილი საქმე“ –
ლადო კოტეტიშვილის მოთხრობა „გველტუჩა“**

Lado Kotetishvili, whose works were created in the 30s of the 20th century and which are mainly modernist, told his wife before his death never to publish them. His wife and children fulfilled his wish, but in the end, the generation of grandchildren considered it necessary to publish the writings of Lado Kotetishvili in memory of their grandfather. The response exceeded their expectations. Lado Kotetishvili’s works will attract many researchers and the writer will definitely be included in the textbook of the history of new Georgian literature because of his special style and worldviews.

Key words: Lado Kotetishvili, realism, bolshevism

საკვანძო სიტყვები: ლადო კოტეტიშვილი, რეალიზმი, ბოლშევიზმი

ქართული ლიტერატურის ისტორიაში ერთი უცნაური ფაქტი მოხდა _მეოცე საუკუნის ერთ-ერთი საუკეთესო მწერალი, რომელიც სულ მალე ქართველ კლასიკოსთა რიგებში დაიკავებს თავის ღირსეულ ადგილს, 21-ე საუკუნეში, სულ რამდენიმე წლის წინ, გახდა ქართველი მკითხველისათვის ცნობილი. მისი შემოქმედება ჯერაც სრულად არ არის დაბეჭდილი. მწერლის ახლობელთა წრე დღემდე კითხულობს მწერლის ხელნაწერებს და გამოსაქვეყნებლად ამზადებს. ლადო კოტეტიშვილს სიკვდილის წინ მეუღლისათვის დაუბარებია, რომ მისი ნაწერები არასდროს გამოეყვეყნებინა. მეუღლემ და შვილებმა შეუსრულეს სურვილი, მაგრამ საბოლოოდ შვილიშვილთა თაობამ ჩათვალა, რომ ბაბუის ხსოვნისთვის საჭირო ოყო ლადო კოტეტიშვილის ნაწერების გამოცემა. მკითხველისა და ლიტერატურათმცოდნეების მიერ მწერლის შეფასებამ გამომცემელთა მოლოდინს გადააჭარბა. ყველა მოიხიბლა ლადო კოტეტიშვილის მხატვრულ სიტყვაში გამოხატული ნიჭით, საოცარი ლექსიკით, დახვეწილი გემოვნებითა და უადრესად ინდივიდუალური მხატვრული სტილით. მწერლის შემოქმედება დღემდე ბოლომდე შესწავლილი არ არის, მომავალში მრავალ მკვლევარს მიიზიდავს და უახლესი ქართული ლიტერატურის ისტორიის სახელმძღვანელოშიც აუცილებლად დაიმკვიდრებს თავის ადგილს.

ლადო კოტეტიშვილის შემოქმედება მე-20 საუკუნის 30-იან წლებში იქმნება და უმთავრესად მოდერნისტულია, მაგრამ მწერალს ასევე თავისუფლად შეუძლია სათქმელის რეალისტური გადმოცემა. „გველტუჩა“ კოტეტიშვილის რეალისტური მოთხრობაა, მთავარი პერსონაჟი გველტუჩა

კი ძალიან ჰგავს ყაზბეგის პერსონაჟებს. ჰგავს იმით, რომ მოხევეა, მოხევეური მეტყველებითა და მოხევეური გულწრფელი ხასიათით. მოთხრობაში არ გვხვდება მოდერნიზმისათვის დამახასიათებელი არცერთი ნიშანი, რაც იმას მოწმობს, რომ მწერალს აქვს შესაძლებლობა, წეროს ერთდროულად სხვადასხვა სტილში, მოექცეს სხვადასხვა ლიტერატურულ მიმართულებაში იმის გათვალისწინებით, თუ როგორ სურს სათქმელის გამოხატვა და მაინც ყველა ნაწარმოებში შეინარჩუნოს თავისი განსაკუთრებული, ინდივიდუალური სტილი, რაც უპირველესად ლაღო კოტეტიშვილის მხატვრულ ლექსიკასა და ცხოვრებისეული საკითხების ერთნაირ აღქმაში მუდავნდება. ლაღო კოტეტიშვილი რეალისტურ სტილზე იმიტომ არ გადასულა, რომ საქართველოში მოდერნისტული ლიტერატურის მიმართ „სალიკვიდაციო სამუშაოები“ ჩატარდა (რომლებიც სტალინურ რეპრესიებზე ადრე დაიწყო) და მთელმა რიგმა მოდერნისტულმა ჯგუფებმა თვითლიკვიდაცია გამოაცხადეს, არა, პარალელურად ის აგრძელებს მოდერნისტული ლიტერატურის შექმნას. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ ზემოთხსენებული ლიკვიდაციის მიუხედავად, საქართველოში დარჩა მოდერნიზმი იატაკქვეშ, ევროპულ მოდერნიზმზე ადრე არც ის შეწყვეტილა, და მისი წარმომადგენელი ლაღო კოტეტიშვილი იყო. გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ ლაღო კოტეტიშვილს თავისი ნაწარმოებები არ დაუბეჭდავს. რა თქმა უნდა, ის წერს სავარაუდო მკითხველისათვის, მაგრამ მასში არ მოიაზრებს თავისი დროის ფართო მკითხველს, ამიტომაც არც ერთ ნაწარმოებში არ ინიღბება და არ სჭირდება „მიწასთან (ხელოვნური) დაბრუნება.“

მოთხრობა „გველტუჩა“ იმათაც არის მნიშვნელოვანი, რომ საქართველოს გასაბჭოებიდან, რომელიც მოთხრობის თემაა, რამდენიმე წელშია დაწერილი და თანაც არა გამოსაქვეყნებლად, ამიტომ მასში აღწერილი სრულ შესაბამისობაშია სინამდვილესთან და მასთან დაკავშირებულ მწერლის ხედვასთან. მოთხრობის თემაა ქვეყანაში ბოლშევიზმის იდეოლოგიის შემოჭრა, მოქმედების არეალი განისაზღვრება საქართველოს სასაზღვრო კუთხეში შექმნილი მდგომარეობის აღწერით, რომელსაც მკითხველი მთელ საქართველოზე განაზოგადებს; დრამის საფუძველი ადამიანის გაორებაა, „ძმობისა და თანასწორობის“ ნიღბით შემოსული იდეოლოგიის გამარჯვება, რომელიც ადამიანს მორალურად ანგრევს, მკვლელად, მოღალატედ და ერთგულ მონად აქცევს. „რუსობისაგან მოტანილი საქმის“ თაყვანისცემით, ბოლშევიზმის იდეოლოგიისადმი ბრმა სიმპათიითა და მორილებით მოთხრობის მთავარი პერსონაჟი გველტუჩა რენეგატი ხდება.

გველტუჩა სნოს თემში დაიბადა. „დიდთავა კომბალზე ისწავლა ცხენზე ჯდომა და ჯირითი“, ხანჯალი კი ატალახებულ, თიხანარევ მთაზე გამოსცადა. მთა უზარმაზარი დევი ეგონა პატარა მეომარს და უკვირდა, ხანჯლის ჩარჭობაზე სისხლი რომ არ გამოსდიოდა, სისხლის ნახვა კი ენატრებოდა. მიუხედავად ამისა, გველტუჩა არ ჩამოყალიბებულა მკვლელად, ის მონადირე დადგა და თავის თანატოლებში ლიდერობდა, ჰყავდა მმადნაფიცი რაზმი, რომელსაც მისი სწამდა და მას ემორჩილებოდა. გველტუჩამ კარგად იცის მთის ტრადიციები, მაგრამ ვერ ერკვევა ახალ დროებაში: „ბალშევიკ-რუსების“ შემოსვლაზე ხალხს ორგვარი აზრი აქვს; უმრავლესობა მათ მტრებად მიიჩნევს, „მთელ ქართლ-კახეთს და ბარს ფიცი უთქვამთ: ბალშევიკ-რუსობას სულ მთლად გავწყვეტ და შინ კი არ შემოვუშვებთ“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 181), უმცირესობა კი – მოყვრებად, „ეგ ბალშევიკ-რუსები კი არ არიან, მუშები არიანო“... (იქვე). ამას ისიც ემატება, რომ „იმ რუსობაჩი ქართველიც ბევრი ურევიაო“ (იქვე). გველტუჩას ჰკლავს წადილი, შეიტყოს სიმართლე, დაიჭიროს ერთი „ბალშევიკ-რუსი“ და პირჯვარი გადააწერინოს. მისი აზრით, თუ ის ძველებურად გადაიწერს პირჯვარს, იგივე „ყაზახ-რუსი“ ან „დიამბეგ-რუსი“ ყოფილა, თუ პირჯვარი ვერ გადაიწერა, მაშინ „ახალ რჯულზე დამდგარა რუსობა“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 183) და უნდა გამოარკვიოს, ეს რა რჯულია. მოხევის მიამიტური ჩანაფიქრი და მისი ასრულება ერთია. გველტუჩას ხომ თავისი მმადნაფიცი რაზმი ჰყავს, რომელიც მას ყველგან მიჰყვება. მხოლოდ მათიას არ მოსწონს მეგობრის ახირება. რაზმს ქართული სარდლობისაგან ნაბრძანები აქვს მხოლოდ ვიწროების დაზვერვა და არა რუსის დაჭერა და მასთან რჯულზე საუბარი. მიუხედავად ამისა, რაზმი მაინც ემორჩილება გველტუჩას. მმადნაფიციები ორად გაიყოფიან. გველტუჩა და ზარდია საჯივეებს გასცდებიან და სულ ახლოს მივლენ რუსების ბანაკთან, მათია და თედია კი დაზვერვის დროს რუსების მიერ დაპა-

ტიმრებულ ქართველ ჯარისკაცებს გაათავისუფლებენ და მათ „მცველ“ ორ რუს ტყვედ წამოიყვანენ.

გველტუჩა გახარებულია, რომ თავისი სურვილის აღსრულების საშუალება მიეცემა, რუსს დაელაპარაკება და ყველაფერს გაიგებს. ერთ დაჭრილ ტყვეს, რომელიც საკაცეზე აწვინია, და ქართველ ჯარისკაცებს სწოში გაისტუმრებენ თედიას წინამძღოლობით; გველტუჩა, მათია, ილა და მეორე ტყვე რუსი ბანაკში რჩებიან. გველტუჩას უნდა, რომ რუსი ალაპარაკოს და ილას მეშვეობით, რომელმაც ცოტაოდენი რუსული იცის, დიალოგს ახერხებს. რუსს არც ღმერთი სწამს და არც პირჯვარს იწერს. გველტუჩა რწმუნდება, რომ „ახალ რჯულზე დამდგარა რუსობა“, მაგრამ ბოლომდე არ სჯერა დატყვევებულის მონათხრობის – მთელ ქვეყანაზე თანასწორობის, ძმობისა და სიყვარულის დამკვიდრების, რადგან მოსმენილი და ნანახი აქვს „ყაზახ რუსების ძალადობა“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 195). მათია ცხარობს რუსის ნაამბობზე, ლანძღავს რუსების ურჯულოებას, სხვა ქვეყნის დაპყრობის სურვილს, მათ მოლაღატურ ბუნებას. გველტუჩა ორივეს უსმენს, ხვდება, რომ მათია არ ტყუის, მაგრამ „სადღაც გულის სიღრმეში დამძრული ფიქრი ძალავს“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 196). ეს ფიქრი ახალი ცხოვრების მოლოდინია, რომელსაც შეიძლება ქართველობა ჯერ ვერ აფასებს, რუსები ისევე მტრები ჰგონია, მაგრამ სინამდვილეში ისინი საქართველოზე ზრუნავენ და ძმობისათვის მოდიან ჩვენს ქვეყანაში.

... და მოულოდნელად, გველტუჩამ, ილას პირით, ძმობა შესთავაზა რუსს. ამის გაგონებაზე მათია ვეფხვივით წამოვარდა ფეხზე, თოფი დაუმიზნა გველტუჩას და გააფრთხილა, თუ ამას იზამდა, მოლაღატეს ტყვია არ ასცდებოდა. „ორი თოფის გამურულმა ტუჩმა ერთმანეთს შეხედეს“ და ერთმა თოფმა იგრიალა. მათიამ ვერ გაიმეტა ძმობილი, გველტუჩას ნასროლმა ტყვიამ კი მეგობრის სიცოცხლე შეიწირა. მკვლელმა გააპატიოსნა მათია და იქვე დამარხა, თვითონ კი ტყვე რუსთან ერთად დატოვა სამშობლო და რუსების ბანაკს მიაშურა. გველტუჩა დარწმუნებულია თავის სიმართლეში.

ლადო კოტეტიშვილი გვიხატავს გაორებული ადამიანის ტკივილს. გველტუჩას გული სწყდება, თავის ქვეყანას რომ შორდება, ისიც იცის, რომ მოლაღატედ მონათლავენ, შეაჩვენებენ, მაგრამ მტკიცედ სწამს, რომ ქვეყნის გადასარჩენად ახალი გზით უნდა იაროს და ეს ახალი გზა „ბალშევიკ-რუსობაა“. ასეთია გაუნათლებელი, მაგრამ თავისუბურად ქვეყნის ბედზე მაფიქრალი კაცის პრიმიტიული აზროვნება. რუსი მორჩილად მიჰყვება გველტუჩას, მაგრამ საზღვრებს რომ გასცდებიან, როლები იცვლება. ყოფილი ტყვე ახლა ამაყად მიუძღვის რიგით ქართველს, რომელსაც სხვა გზა აღარ დარჩენია, გარდა იმისა, რომ რუსის ჯარში კამანდირის ბრძანებას დაემორჩილოს და თავისი ქვეყნის წინააღმდეგ იომოს. გველტუჩას გულწრფელად მოსწონს რუსები. კამანდირის ლაპარაკში „ამხანაგურ მოქცევასა და სიყვარულს ხედავს“, აოცებს მისი „ღმობიერება და დინჯი ბაასი“, დაჩაგრული ხალხების დახმარების სურვილით ამხელა გზის გავლა. ის ფიქრობს, რომ, ალბათ, ქართველობამ არ იცის მათი სურვილის შესახებ, თუ იცის, აღარ უჯერებს, და თავად მზადაა, ყველაფერი გააკეთოს, რასაც კამანდირი უბრძანებს. მკითხველი გარკვეული კუთხით თანაუგრძნობს გველტუჩას და ეს თანაგრძნობა მხოლოდ მისი გულუბრყვილობისა და მტკიცე რწმენის გამოა, თუმცა იმავე მკითხველს აწუხებს აზრი, თუ როგორ გაიმეტა გველტუჩამ თავისი მეგობარი მოსაკლავად და, თუ ეს აფექტით მოხდა, როგორ არ განიცდის უდიდეს სინანულს, როგორ შეუძლია მას თავისი ხალხის წინააღმდეგ ბრძოლა, თუნდაც მისი თანამემამულეები დამნაშავეები და შეუგნებლები იყვნენ, როგორ შეიძლება, რომ მთელი ერი ერთნაირად ფიქრობდეს, რამდენიმე გამონაკლისის გარდა, და ეს გამონაკლისები იყვნენ მართლები?! გველტუჩა ვერ ერკვევა პოლიტიკაში, ეს არც არის მისი დანაშაული, მაგრამ ის ვერ ერკვევა უბრალო ჭეშმარიტებაშიც, რომ მის მიერ დაღვრილი თუნდაც ერთი ადამიანის, თავისი ძმადნაფიცის, სისხლი არ ღირს პოლიტიკური მიზნებისა და ერთი კლასის იდეოლოგიისათვის თავგანწირვად.

რაც დრო გადის, გველტუჩას უფრო მეტად უნაღვლიანდება ისედაც დამძიმებული გული და სხეული. დგება ის მომენტიც, როცა რენეგატი თავის ახალ რაზმთან ერთად მოხევეებს, თავის ხალხს, უნდა შეებრძოლოს. „*მოხევეთა შეუპოვარი რაზმი მედგრად იცავდა საქართველოს საზღ-*

კრებს“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 216), გველტუჩა კი, მათი გმირობის შემხედვარე, ხმადაღლა იმეორებდა: „არა, მახევე ხალხი არ დანებდება. არა, არ დანებდება. მახევე ხალხი იბრძვის და იბრძოლებს, ვიდრე მთლად არ გაწყდება“ (იქვე). თავისი ხალხის წინააღმდეგ მეზრძოლი იმასაც კარგად აცნობიერებს, ბრძოლას თავისი კანონები აქვს და არ დასრულდება, „ვიდრე ერთ-ერთი მეზრძოლი მხარე მთლად არ გაწყდება“. აქ უკვე იწყებს გულის კუნჭულში დარჩენილი სინდისი ამოქმედებას და გველტუჩა, თავისი ხალხის წინააღმდეგ მეზრძოლი, ფიქრობს, „რა გაწყვეტს ამ უთვალავ რუსობას. ანდა რა ძალა ამოთხრის მოხევეთა რაზმს სალი კლდის გულიდან, სადაც სიყვარულით სხედან მედგარი გადაწყვეტილებით, – არც ერთი მტკაველი საყვარელი მთების არ დაუთმონ მტერს“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 217). ორი ძალა უპირისპირდება ერთმანეთს, ერთის უპირატესობა რაოდენობაშია, მეორისა – თავისი ქვეყნის სიყვარულში. თუნდაც ამ განსხვავების აღქმას გველტუჩა არ უნდა დაეყენებინა რუსების მხარეს. პირველი შეტაკება რუსების მარცხით დასრულდა. გველტუჩა კი მაინც იბრძვის, ახლა სხვა გზას ეძებს შემოსავლელად და მტრის რაზმის ხევში შესაყვანად. ეს გზაც გადაკეტილი დახვდება. უკან ბრუნდება, მაგრამ კარგად ხედავს, რომ ეს დამარცხება რუსებს საერთოდ არ ანაღვლებთ, „რადგან ამკარად გრძნობენ თავიანთ ძალას და სიმართლეს“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 218); თუმცა მკითხველი ვერ გრძნობს ამ სიმართლეს, მაგრამ ხვდება, რომ იდეოლოგია, რომელიც თანასწორობისა და ძმობის სახელით მოდის რიგითების სამართავი იარაღია, ისინიც მსხვერპლნი არიან ძალის, დიქტატურის, თუმცა ეს მათ ვერ შეუგნიათ.

მწერალი საპირისპირო ძალასაც გვიხატავს, ეს საშობლო და ცვისათვის გულანთებულ მოხევეთა რაზმია, რომელიც გამარჯვებას ზეიმობს: „მადლობელი ვარ ბიჭებო!“ იძახდა მედგარი ხმით თერდია. „ტკბილადაც შეგრგებიათ ძუძუი მშობლიური“... „ღირსნი ყოფილხართ სამშობლოსათვის სიკვდილის“. „ამენ შენს მადლსა!“ – ერთხმად გუგუნებდა რაზმი და ეს ხმა ისე ღრმად მიდიოდა მიწაში, რომ ვერავითარი ძალა ვერ ამოთხრიდა, მშობლიურ მიწაში ასე ღრმად წასულ მოხევე ხალხის სიყვარულს. ამის მნახველი მთებიც კი ოდნავ ტოკავდნენ და ნელ-ნელა მადლდებოდნენ“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 219). ადამიანისა და ბუნების სიხარული ტიპური რეალისტური განცდით აქვს გამოხატული მწერალს. მკითხველისათვის დასანანია, რომ გველტუჩა, გულუბრყვილო, მაგრამ თავისიანის სისხლით დამძიმებული, მათთან ერთად არ იზიარებს ამ სიხარულს და ისევ გაორებული იმის ფიქრით, თუ რატომ მარცხდება კეთილი საქმე „ბალშევიკ-რუსებისა“, ნაწყენი და დანაღვლიანებული, მისდევს რუსის მხედრობას. რაც დრო გადის, ის კიდევ უფრო რწმუნდება „რუსებისა და ამ საქმის სიკარგეში“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 222).

დრო ისევ გადის, სიტუაცია იცვლება, „ქვევიდან იტყობინებოდნენ, რომ მოხსნილიყვნენ სადარაჯოებიდან და გზა მიეცათ რუსობისათვის“. მოთხრობაში აღარ არის ახსნილი, თუ რატომ მიიღო ქართველთა სარდლობამ ეს გადაწყვეტილება. 1928 წელს, როდესაც ეს მოთხრობა დაწერილი, ყველა ქართველს კარგად ახსოვს, რა მოხდა. 1921 წლის რუსეთ-საქართველოს ომში საქართველო დამარცხდა, მოხდა მისი ოკუპაცია, მთის ხალხის მიერ საზღვრის დაცვას აზრი დაეკარგა. თერდიამ გაქვავებული ხმით განაცხადა: „ხალხო, რახან ასეთია ქვეყნის ხმა, მახევე ხალხს რაღა ეთქმის?!“ ამაზე მეტი ვერა თქვა, თვალში მომდგარი ცრემლი ძალით დააბრუნა უკანვე გულში და მწარედ ამოიკვნესა, და ეს კვნესა მიწის გულიდან ამოგლეჯილი ფესვივით იყო მწარე და მაგარი. რაზმი მაინც სდუმდა, მიწაში ღონივრად ჩასულ კლდესავით იდგა გაუნძრევლად“ [კოტეტიშვილი 2021 : 223]. დამარცხდნენ, მაგრამ მწერალის იმედი არ დაკარგულა, რაც ნათლად ჩანს ამ ხალხის „მიწაში გადგმული ფესვებით“. „კაი საქმისთვის“ გამარჯვებული გველტუჩა კი მოწყვეტილია მშობელ მიწას. მტრის ლაშქართან ერთად თავის მშობლიურ სოფელში, მშობლიურ სახლში დაბრუნებული, „ძაღლებმაც კი არ მიიღეს“. მოხუცმა მამამ პაპისეული ხმალი ამოიღო ქარქაშიდან მოღალატე შვილის მოსაკლავად, მაგრამ ხელი აუკანკალდა და „მოჭრილ მუხასავით დაენარცხა მიწაზე“. მწერალი ამ კულმინაციურ მომენტშიც ვერ უხვევს რეალისტური აღქმისგან და ვერ უშვებს თუნდაც ქვეყნის მოღალატე შვილის სიკვდილს მამის ხელით.

გასაოცარია ის შეუგნებელი, მაგრამ ურყევი რწმენა, რომელსაც გველტუჩა იჩენს: „ნულარც დავმარხულვარ ამ მიწაში, თუ მე ქვეყანას ვალაატობდე! შემრისხოს გივარგიმ, თუ მე ადათის პი-

რის გამტეხი ვიყო! მათიას სისხლმა არ მამასვენოს, თუ მე ძმათა ფიცის გატეხა მდომებოდეს!“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 228).

გველტუქას სწამს თავისი სიმართლის, თავისი უღალატობის ქვეყნის მიმართ და კიდევ უფრო მეტიც, თავისი უდანაშაულობის იმ მეგობრის მიმართ, რომელიც თავად გამოასალმა სიცოცხლეს ვიღაც უცნობი რუსის გამო. სწორედ ამ ცრურწმენაში მდგომარეობს ის დრამა, რომლის გადმოცემაც მწერალს დაუსახავს მიზნად. გველტუქასნაირები ხომ მაშინაც იყვნენ და შემდეგ კიდევ უფრო მომრავლდნენ. თუმცა ჭეშმარიტი ღირებულებების ადამიანები მაინც დარჩნენ და ამას გველტუქას ოჯახის მაგალითზეც ვხედავთ – „არც მამამ, არც ცოლმა და არც ადგილის დედამ არ მიიღო გველტუქა“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 229). ის „სოფლის ბოლოს დასახლდა და მტკიცედ გადაწყვიტა ემრომა, ებრძოლა და დაემტკიცებინა ყველასთვის ქვეყნის, ხევის ადათის ერთგულება და სიყვარული“ (იქვე). ჩადგა ცხოვრება თავის კალაპოტში... „კაი საქმემ“ სულ მალე ყელამდის აავსო მთელი ქვეყანა“ (იქვე). ამ სიტყვებში კარგად მოჩანს მწერლის დამოკიდებულება ბოლშევიზმისადმი. გველტუქას კი ახარებდა ის, რომ მოხვევ ხალხი უთქმელად იღებდა ამ „კაი საქმის“ დანერგილ სიახლეებს. იღებდა, მაგრამ აქ ხდებოდა რაღაც უცნაური რამ, „წყენა ნელ-ნელა გუბდებოდა ყველას გულში და შიგნიდან ღრღნიდა მოხევეურ მოთმინებას“ (იქვე). გველტუქას გულიც ნელ-ნელა იზარებოდა, რადგან „ყველაფერი ძველი, რომელიც ასე ძვირფასად და ხელუხლებლად იყო დაცული, ხევში ნელ-ნელა ირღვეოდა“ (იქვე)... „უცბად მოწოლილი ახალი ცხოვრება ერთბაშად ვეღარ მოინელა ხალხმა“ (იქვე). ვფიქრობთ, ამ დეტალების გადმოცემით მოთხრობა „გველტუქა“ პირდაპირ მიემართება, ენათესავება კოტეტიშვილის პირველ მოთხრობას „გველიანდარის მოდგმა“, რომელშიაც საბოლოოდ იღევა „დევეური მოთმინება“, ხოლო გველტუქაში ვეღარ ინელებს დიდი ოდენობით გადაყლაპულ დინოზავრების, გონოზავრებისა და ეშვიან მამონტა ჯოგს. მწერალი კარგად ხედავს, რომ საბოლოოდ ვერც ხალხი მოინელებს იმ დიდი ოდენობის ბოროტებას, რომელიც ახალმა ძალამ, „კაი საქმედ“ მონათლულმა, მოიტანა და ამაში ხედავს ხსნის იმედს.

გაორებული გველტუქა კი თავის თავს ეკითხებოდა: „ჰა, სჯობია კი ახალი ძველს?“ და თვითონვე უპასუხებდა: – „ჰაი! ჰაი! სჯობია. ახალი ცხოვრება კაია, „კაი საქმეა“, ჰაი! ჰაი! „კაი საქმეა“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 230). „ყველაფერი ახალი ელავდა“ ახალ გზაზე დამდგარი გველტუქას გულსა და გონებაში, მაგრამ „გაელვებისთანავე ქრებოდა და იკარგებოდა“. ბევრი ისეთი ეჭვი დაგროვდა იმის ტვინში, რაც შხამავდა და აბოროტებდა. ამგავარ მდგომარეობაში ჩავარდნილი „დაინისლა“, თვალეზში სინათლე ჩაუქრა. აშკარად ჩანდა, რომ გველტუქას მოთმინებაც ილეოდა და რაღაც ისეთი უნდა მომხდარიყო, რომ „მონელება“ ვეღარ შეძლებოდა. ეს მოხდა ლაშარის ხატობაზე. ხევისბერს ლოცვა შეაწყვეტინა ქალაქიდან ამოსულმა ხალხმა, „მიტინგი უნდა გავმართოთ“. გველტუქა პირველ რიგებში დადგა ნასწავლი ადამიანების მოსასმენად, ქალაქიდან ამოსულმა ახალგაზრდამ კი რიხიანად განაცხადა – „ღმერთი რომ იყოს, ვინმე ნახავდა, მაგრამ ღმერთი არავის უნახავს, ღმერთი არ არის. თუ ღმერთი არ არის, არც ჯვარ-ანგელოზია, არც ხატი და არც წმინდანი. ხალხო, ეს დაძველებული და მავნე ჩვეულებაა, რომელიც უნდა მოისპოს...“ [კოტეტიშვილი 2021 : 232].

ხალხი კლდესავით იდგა, მაგრამ მაინც უსმენდა ორატორს. ხევისბერიც ძალაუნებურად ყურს უგდებდა, გველტუქას გულში კი „რაღაც არაჩვეულებრივი“ ხდებოდა: „ნუთუ ესაა კაი საქმე, რომ რჯული და ღმერთი გალანძლო, რომ ადათი გალანძლო, რომ წმინდა დროშა...“ აქ გველტუქამ შეამჩნია, რომ დროშაზე არაფერი უთქვამთ. მისი იმედი სწორედ ამ დროშას მოეჭიდა, თითქოს ღმერთისა და ადათის შეგინება არაფერი იყო დროშასთან შედარებით. თითქოს წყალწადებული ხავსს ეჭიდებოდაო, ეს ხავსი იყო იმისთვის დროშა. ორატორი კი განაგრძობდა: „აი, მაგალითად, ეს დროშა. ეს დროშაც...“ ეს სიტყვები გამოდგა გველტუქასათვის მოუნელებელი ლუკმა, „ტყვიანაკრავი“ ლომივით წამოვარდა ზეზე და შესძახა: „ხალხო ტყუის... ეგ არ არის კაი საქმე... დროშას ხელი, მურტალო!“ – დაიღრიალა და თოფი წამოაყენა. მოლაპარაკე მაინც განაგრძობდა და გველტუქას თოფმაც იგრილა. „სიტყვა და კაცი ერთად გაიტანა გაცოფებულმა ტყვიამ“ (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 233). ამ კულმინაციურ მომენტში ავტორი მაინც შენიშნავს, რომ „ამით საქმეს არ ეშველა,

დროშა მაინც დაენარცხა მიწაზე...“ (იქვე). სიმბოლურად ლადო კოტეტიშვილი მიგვანიშნებს, რომ არ ეშველა არც საქართველოს. ბოლშევიკებმა ის ისევე დაანარცხეს მიწაზე, როგორც მოთხრობაში, გველტუჩას დაცვის მცდელობის მიუხედავად, ენარცხება დროშა.

და მკითხველი მოელის ვაჟას „მოკვეთილის“ ფინალს, გონებაგახსნილი მოდალატის მიერ თავისიანების მტრობის დავიწყებას და თავგანწირვას დროშის გადასარჩენად, მაგრამ მწერალი ვერ ღალატობს ამ მოთხრობაში არჩეულ რეალისტურ სტილს და ქართველ მოხევე ბოლშევიკს, რომლის აზროვნებაში იდეოლოგიურმა ზეწოლამ ვერ ჩაკლა გაღვიძებული ეროვნული, ტრადიციული სულსკვეთება, ხატავს ამ იდეოლოგიის ბოლომდე ერთგულ მონად, ტიპურ საბჭოთა ადამიანად:

„გველტუჩა ცოფიან ნადირივით გადახტა, დაავლო ხელი დროშას მაღლა ასწია და გაგიჟებულივით მედვრად დაიძახა: „ხალხო, რუსობა კაი ხალხია, რუსობისაგან მოტანილი საქმე კაი საქმეა... რუსები როდი იძახდნენ ჩვენი დროშის სიცუდეს. ჰაი! ჰაი! კაი ხალხია. – რუსობისაგან მოტანილი საქმე კაი საქმეა...“ ცოტაც და მთლად შემლილივით მწარედ გადაიხარხარა... (კოტეტიშვილი, 2021, გვ. 233).

გამოყენებული ლიტერატურა:

კოტეტიშვილი, ლ. (2021). „გველიანდარის მოდგმა“, თბილისი: „მწიგნობარი“.

References:

K'ot'et'ishvili, L. (2021). „Gveliandaris modgma“. [„Gveliandari's tribe“]. Tbilisi: „mts'ignobari“.